

4. Завгородний В.П. Бухгалтерський учет, контроль и аудит в условиях рынка / В.П.Завгородний, В.Я.Савченко. – Киев. – 1997. – С. 157–248.
5. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський учет на підприємствах України с різними формами собствениости: [Учеб.-метод. посібн.] / Н.М.Ткаченко. – Киев: «А.С.К.», 1998. – С. 139–204.

Науковий керівник: к.е.н., доцент Хаблюк Оксана Андріївна

*Михальчук Ірина,
студентка групи РКм - 51*

РОЗУМІННЯ СУТНОСТІ ВИТРАТ ЯК ОДНІЄЇ З ЕКОНОМІЧНИХ КАТЕГОРІЙ

Головним проблемним питанням практичного і теоретичного характеру у діяльності підприємств є економічна категорія "витрати". Але вивчення змісту цього поняття в історичному аспекті залишається не достатньо висвітленим і, як наслідок, необхідно дослідити економічну суть витрат.

Термін "витрати" нерідко вживається вченими-економістами, бухгалтерами, контролерами-ревізорами, аудиторами. Витрати розглядає чимала кількість зарубіжних і вітчизняних вчених. Серед них такі як: Н. С. Андрющенко, Безруких, Ф.Ф. Бутинець, С. Ф. Голов, З.В. Задорожний, О.С. Коцюба, Б.М. Литвин, С.В. Мочерний, М.С. Пушкар, В.В. Сопко, А. М. Турило, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко. На основі аналізу останніх досліджень і публікацій можна зробити висновок, що наскільки ефективно і якісно підприємство буде керувати своїми витратами, настільки залежатиме його успіх та розвиток.

Ці теоретики і практики зробили великий внесок у розвиток термінології, пов'язаної з витратами. Проте у цій сфері ще і досі залишається багато спірних питань щодо трактування єдиного поняття "витрати".

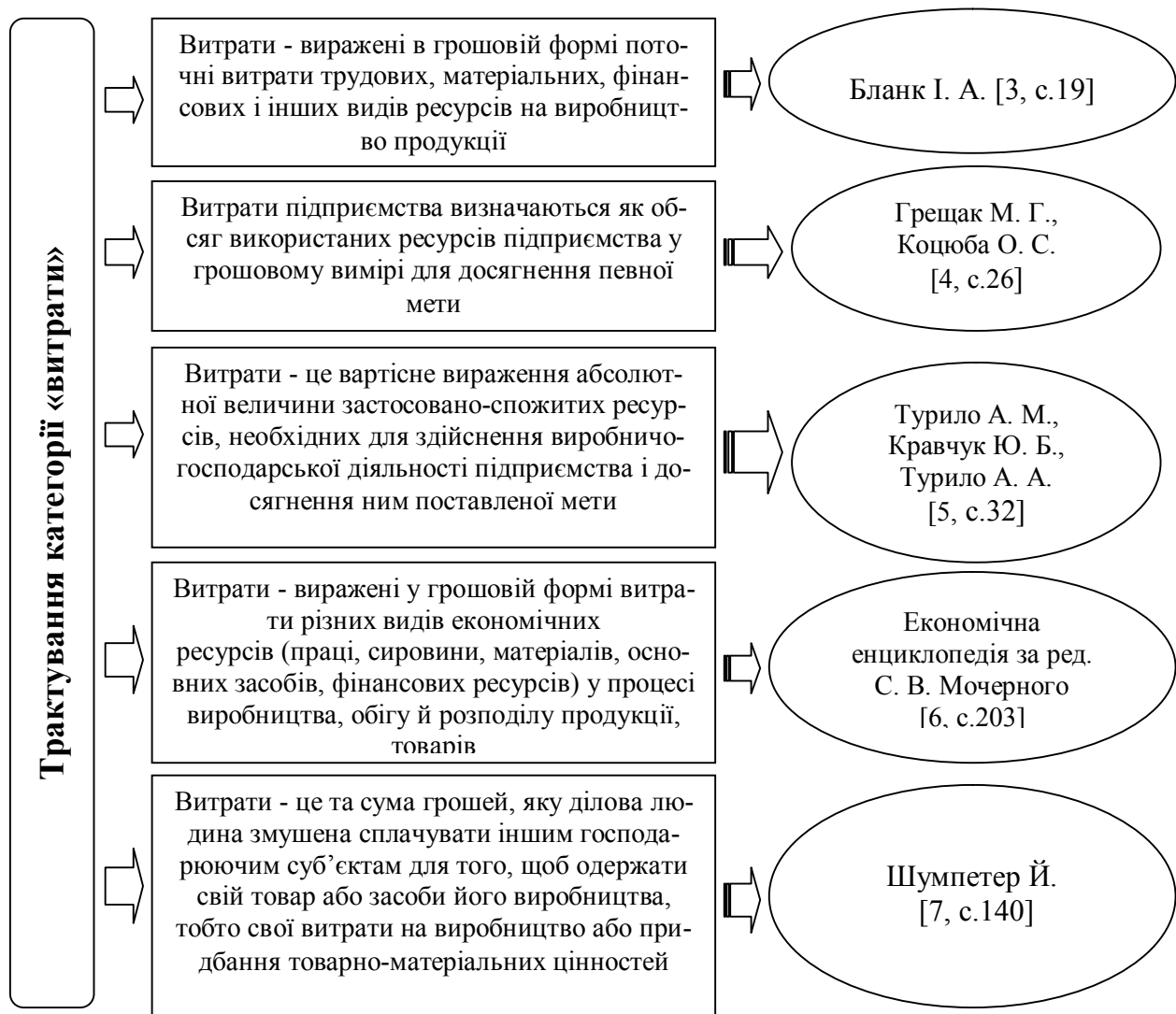
Метою дослідження є узагальнення сутності витрат як економічної категорії.

Категорія витрат характерна для всіх суб'єктів господарювання незалежно від їхнього виду діяльності, форми власності, розміру.

Витрати мають вплив практично на всі площини функціонування фірми, визначаючи її політику встановлення ціни, обсяги виробництва, величину прибутку, показники фінансового стану, конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому, ефективність управління компанією та інше.

Витрати віддзеркалюють ціну усіх залучених підприємством економічних ресурсів і характеризують ефективність його діяльності.

Історію розвитку знань про витрати досліджував вчений Н.С.Андрющенко, який на основі своїх досліджень і виділив чотири основні етапи. *Перший етап* бере початок XXVIII ст. до н.е. і закінчується у II ст. до н.е.(країни у яких відбувався процес зародження поняття «витрати» - Єгипет, Вавилон, Греція). У цей період формується найпростіше уявлення про витрати та їх роль і ведені господарства [1, с.160]. Для *другого етапу* (XIV-XIX ст.) характерні значні внески у дослідження витрат. Зокрема, поняття витрати та уявлення про них розвивалися в працях таких вчених економістів: А. Сміта, Д. Рікардо - теорія затрат, К. Маркса - теорія трудової вартості, У. Петті - вчення про справедливу ціну, А. Маршалл та інші.

Рис. 1 - Тлумачення сутності категорії "витрати" літературі

Третій етап характеризується використанням математичних методів в теорії, вивчення витрат як об'єкту обліку та контролю (XX ст.). *Четвертий етап* - виникнення нового напрямку дослідження - управління витратами (кін. XX - поч. XXI ст.) Представники сучасної економічної теорії

рії: К. Р. Макконнел ("Економікс: принципи, проблеми і політика"), С. Л. Брю, Е. Дж. Долан, Д. Е. Ліндсей [2, с.3-7].

Плутанину в термінах посилює вживання в економічній літературі ряду синонімічних понять: в україномовних джерелах – "витрати", "затрати", "видатки". Складність правильного використання зазначених категорій пов'язана переважно із проблемами перекладу на українську і російську мови англійських термінів "exprence", "cost" та інших, а також вживання російських аналогів українського слова "витрати".

Термін "затрати" (cost) стосується будь-якого використання ресурсів, в тому числі на придбання активів, в той час як термін "витрати" (exprence) - використання сукупних ресурсів, тобто тих, які при визначенні прибутку господарюючого суб'єкта за даний період часу ставляться у відповідність доходам. Хоча значна частина затрат стає витратами, між ними існує різниця, тому дані терміни не повинні використовуватись як синоніми. Один із варіантів розмежування категорій "витрати" й "затрати" запропонував О. Г. Шпикуляк (Рис. 2.) [8, с.202].

Рис. 2 - Ознаки розмежування категорій „ витрат ” і „ затрати ”

Також у ході історичного розвитку можна виділити чотири підходи до визначення витрат [9, с.230]:

- 1) маржиналістська (неокласична) і трудова концепції витрат;
- 2) економічний і обліковий підхід до визначення витрат;
- 3) класичний (технологічний) та інституційний підходи до визначення природи фірми і витрат;
- 4) податковий підхід.

Трудова концепція витрат базується на трудовій теорії вартості. В ній виділяють витрати живої і минулої, уречевленої праці [9, с.233].. Прихи-

льники теорії трудової вартості вважають, що природні ресурси є дарами природи і їх використання в процесі господарювання не включається у вартість продукції, однак на практиці це правило не завжди спрацьовує, природні ресурси присвоюються і приносять дохід їх власникам навіть тоді, коли жодні витрати праці зі сторони власника не здійснюються.

Найбільш популярною в сучасній економічній науці є маржиналістська концепція витрат, яка в свою чергу базується з одного боку на теорії граничної продуктивності, а з іншого - на теорії трьох факторів виробництва [10, с.193].

Теорія граничної продуктивності виникла на основі теорії трьох факторів виробництва в другій половині XIX ст. Основоположниками теорії граничної продуктивності є А. Маршалл і Дж. Б. Кларк [10, с.196].

Економічний підхід передбачає вибір найкращого способу використання наявних економічних ресурсів у перспективі.

Обліковий підхід зорієнтований на ретроспективну фіксацію фактично здійснених витрат.

Податковий підхід до визначення витрат пов'язаний з наявними відмінностями в податковому законодавстві і чинних П(С)БО. З набранням чинності Податкового кодексу запроваджено методологію розрахунку прибутку, визначену стандартами обліку, а податкові різниці цілком незначні запроваджено методологію розрахунку прибутку, визначену стандартами обліку, а податкові різниці цілком незначні.

В результаті проведеного дослідження були розглянуті історичні тенденції щодо трактування та економічного змісту категорії витрат. Різні підходи у поглядах на природу економічного життя і виробничого процесу спричинили виникнення різних точок зору щодо сутності витрат. Перший підхід розглядає, що витрати - це затрати живої та уречевленої праці на виробництво продукції. Другий підхід передбачає, що місце та роль витрат висвітлюється та розкривається у прикладному аспекті як складовий елемент ціни, яка формується в ринковій системі на основі зміни попиту та пропозиції. Можна виділити чотири групи підходів до визначення витрат: маржиналістська (неокласична) і трудова концепції витрат; економічний і бухгалтерський підхід до визначення витрат; класичний (технологічний) та інституційний підходи до визначення природи фірми і витрат; податковий підхід.

Список використаних джерел:

1. Скрипник М. І. Сутність витрат як економічної категорії [Текст] / М. І. Скрипник // Вісник ЖДТУ / Економічні науки. - 2009. - № 4 (50). - С. 159-165.
2. Андрющенко Н. С. Суть і значення витрат: історичний аспект [Текст] / Н. С. Андрющенко // Економічна теорія та історія економічної думки. - 2007. - № 5. - С. 3-7.

3. Бланк И. А. Словарь - справочник финансового менеджера [Текст] / И. А. Бланк. - К. : "Ника - Центр", 1998. –480 с.
4. Грещак М. Г. Управління витратами [Текст] : навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / М. Г. Грещак, О. С. Коцюба. - К. : КНЕУ, 2008. - 131 с.
5. Турило А. М. Управління витратами підприємства [Текст] : навч. посібник / А. М. Турило, Ю. Б. Кравчук, А. А. Турило. - К. : Центр навчальної літератури, 2006. –120 с.
6. Економічний енциклопедичний словник. У 2-х томах. –Т. 1: А-Н / С. В. Мочерний, Я. С. Ларіна, О. А. Устенко, С. І. Юрій: [за ред. С. В. Мочерного]. - Львів : Світ, 2005. - 616 с.
7. Романів І. Я. Удосконалення обліку і контролю витрат виробництва [Текст] / І. Я. Романів // Інноваційна економіка. - 2010. - № 1. - С. 139-142.
8. Шпикуляк О. Г. Інститут витрат в економічній теорії і практиці [Текст] / О. Г. Шпикуляк // Економічні науки. Серія "Облік і фінанси": Збірник наукових праць. - Луцьк, 2008. - Вип. 5 (20). Частина 1. –367 с.
9. Політична економія : навч. посібник [Текст] / [за ред. В. О. Рибалкіна, В. Г. Бодрова]. - К.: Академвидав, 2007. - 672 с. (Альма - матер).
10. Бутук А. И. Экономическая теория [Текст] : Учеб. Пособие - 2-е изд., перераб. и доп. - К.: Вікар, 2008. - 668 с.

Науковий керівник: к.е.н., викладач Федоронько Н.І.

*Мовчан Володимир,
студент групи РКзм-51*

ПОНЯТТЯ ЕЛЕКТРОННИХ ПЛАТЕЖІВ ТА ЕЛЕКТРОННИХ ГРОШЕЙ В ХОДІ ПРОВЕДЕННЯ РОЗРАХУНКОВИХ ОПЕРАЦІЙ

Наше сьогоднішнє характеризується великим кроком уперед у галузі інформаційних технологій. Чільне місце у ній займає так звана «всесвітня павутина» - комп'ютерна мережа Інтернет. Вона є своєрідним міждержавним інформаційним середовищем. Ця сфера привертає пильну увагу керівників провідних держав і міжнародних організацій, широких бізнесових кіл суспільства, які сприймають нову економіку не лише як сучасну модель ведення бізнесу, а й як стратегічну складову економіки майбутнього[3, С.34].

Одними з перших почали використовувати можливості мережі Інтернет для надання послуг своїм клієнтам саме комерційні банки. Сучасні Інтернет-технології дозволяють їм значну частину своїх послуг перевести на